

Asia

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto (TSTK); ylimääräinen terveysneuvosto koronavirustilanteen takia 13.2.2020

Kokous

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto 13.02.2020

Terveysneuvosto kokoontui lyhyellä varoitusajalla ylimääräiseen kokoukseen 13.2.2020 koronavirustilanteen takia keskustellakseen EU:n varautumistoimista ja toimien koordinoinnista. Ministerit pitivät tärkeinä EU-tason yhteistyötä ja koordinaatiota sekä avointa tietojenvaihtoa. Sekä jäsenmaiden että komission puheenvuoroissa korostettiin yleisesti, että epidemian varalta tehtävien toimenpiteiden tulee olla oikeasuhtaisia ja näyttöön perustuvia ja niiden tulee noudattaa Maailman terveysjärjestön WHO:n ja Euroopan tautien ehkäisy- ja torjuntakeskuksen ECDC:n suosituksia. Komissio vetosi vahvasti jäsenmaihiin sen puolesta, että ne pyrkisivät yhdenmukaiseen linjaan; muu ei olisi EU:lle eduksi.

Neuvosto onnistui hyväksymään koronavirusta koskevat päätelmät, joiden viimeistely venyi aivan kalkkiviivoille. Päätelmissä linjataan toimenpiteitä, joihin jäsenmaiden ja komission tulisi vallitsevassa tilanteessa kansanterveyden suojelemiseksi ryhtyä.

Nopealla varoitusajalla noin viikossa valmistellun terveysneuvoston kokouksen puheenjohtajana toimi Kroatian terveysministeri Vili Beroš. Suomea kokouksessa edusti perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru. Kokouksen erityispiirteenä oli erittäin vahva ministeritason edustus jäsenmaista (yli 20 ministeriä). Maailman terveysjärjestön WHO:n hätätilannejohtaja Dr Mike Ryan ja Euroopan tautien ehkäisy- ja valvontakeskuksen ECDC:n johtaja Andrea Ammon osallistuivat kokoukseen videolinkin välityksellä.

COVID-19 (keskustelu)

PJ johdatteli lyhyesti aiheeseen selostamalla jo tehtyjä EU-tason toimenpiteitä. Hän viittasi myös 7.2.2020 järjestettyyn korkean tason videokonferenssiin, joka osaltaan pohjusti neuvoston kokousta ja antoi eväitä nyt hyväksyttäväksi tuotavien päätelmien laatimiseen. PJ totesi tämänpäiväisen kokouksen tarkoituksena olevan poliittisen ohjauksen saaminen jäsenmaiden toimien paremmaksi koordinoimiseksi koronaviruksen aiheuttamaan uhkaan vastattaessa. PJ oli toimittanut etukäteen keskusteluasiakirjan, joka sisälsi kaksi kysymystä liittyen jäsenmaiden yhteistyön ja koordinaation vahvistamiseen ja komission rooliin jäsenmaiden tukemisessa sekä Kiinan epidemian vaikutuksiin lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden markkinoihin Euroopassa.

Terveyskomissaari Stella Kyriakides kiitti jäsenmaita tähänastisesta hyvästä yhteistyöstä ja korosti tehokkaan ja välittömän tiedonvaihdon merkitystä. EU:n terveysturvakomitea, joka on teknisen työn

kannalta avainasemassa, on pitänyt jo kuusi kokousta tilanteen puhjettua. Eletään edelleen epidemian torjuntavaihetta (containment), mutta EU:n tulee olla varautunut siihenkin, että tilanne voi pahentua. Siinä tilanteessa yhteistyön ja solidaarisuuden merkitys kasvaa merkittävästi. Siksi jo nyt tarvitaan kollektiivista ja koordinoitua valmistautumista. Tällä hetkellä on komission mukaan nähtävissä, että jäsenmaat ottavat käyttöön maahantulopaikoilla toisistaan poikkeavia toimia, joista ei myöskään informoida muita kyllin nopeasti. Komissaari huomautti, että vaikka tällaiset toimenpiteet kuuluvat jäsenmaiden kansalliseen toimivaltaan, toimien tulisi silti olla koordinoituja, suhteellisia ja tieteelliseen näyttöön perustuvia. Lisäksi niiden tulisi aina olla yhteensopivia WHO:n suositusten kanssa. On tärkeää, että suojataan vapaata liikkuvuutta EU:ssa. EU on sitä vahvempi, mitä yhtenäisempään lähestymistapaan se kykenee. Toimenpiteiden pirstaleisuus tekee EU:sta haavoittuvaisemman.

Komissaari totesi komission valmistelevan suojavaarusteiden yhteishankintaa, jotta varustepulasta kärsiviä jäsenmaita voitaisiin auttaa. Parhaillaan kartoitetaan jäsenmaiden tarpeita. Myös Kiinan tukeminen on selkeä prioriteetti komissiolle. Komissio käy keskustelua Kiinan kanssa sekä poliittisella että teknisellä tasolla. Komissaari kertoi Euroopan lääkeviraston EMA:n arvioivan parhaillaan Kiinan epidemian vaikutuksia Euroopan lääkemarkkinoihin yhdessä kansallisten lääkevirastojen kanssa. Tähän mennessä ei ole havaittu vaikutuksia lääkkeiden saatavuuteen EU:ssa.

Kriisinhallinnasta vastaava komissaari Janez Lenarčič selosti omalla vastuualueellaan tehtyjä EU-toimia ja vahvisti puheenvuorossaan komissaari Kyriakidesin viestiä jäsenmaiden toimien paremman koordinaation tarpeesta. Komissaari Lenarčič painotti myös sektorienvälistä yhteistyötä, johon komissionkin puolella on panostettu (säännöllisiin tilannekokouksiin osallistuu laajasti eri pääosastojen edustajia, komissaari itse toimii koordinaattorina pj von der Leyenin pyynnöstä). Myös Lenarčič korosti vahvasti Kiinan auttamisen tärkeyttä.

Käydyssä keskustelussa jäsenmaat kiittivät puheenjohtajaa kokouksen järjestämisestä. Puheenvuoroissa jäsenmaat ilmaisivat vahvan tukensa EU- ja WHO-toimiin sekä tietojenvaihtoon. Jäsenmaat kiittivät komission koordinaatiota sekä erityisesti Euroopan tautien ehkäisy- ja valvontakeskuksen (ECDC), terveysturvakomitean (HSC) ja varhaisvaroitusverkoston (EWRS) toimintaa. Keskustelussa painotettiin vahvasti, että ECDC:n ja WHO:n ohjeiden ja suositusten tulee jatkossakin pysyä yhteisen toiminnan perusteina. Pelastuspalvelumekanismia (UCPM) pidettiin myös tärkeänä toimijana tilanteen hallinnassa. Kokouksessa nousi esille kysymys, onko ECDC:n toiminta turvattu riittävillä resursseilla. Lisäksi kuultiin puheenvuoro, joka korosti EU:n koordinaation tärkeyttä erityisesti WHO-yhteistyössä. Keskusteluun nostettiin myös ehdotus, tulisiko EU:n varoilla tukea vahvemmin WHO:n toimintaa virustilanteessa.

Puheenvuoroissa toistui jäsenmaiden vaatimus yhteisille koordinoituille ja johdonmukaisille toimintatavoille koko EU:n alueella. Keskustelussa tuotiin esille, että uutta koronavirusta ei tunneta vielä hyvin. Tilanteen mahdollisesti pitkittyessä jäsenmaat toivoivat vieläkin tehokkaampaa koordinaatiota. Jäsenmaat pitivät tärkeänä tehostaa näyttöön perustuvaa ja avointa tietojenvaihtoa sekä lisätä poikkihallinnollista yhteistyötä.

Jäsenmaat kertoivat käynnistäneensä kansallisia varautumis- ja aktivointitoimia. Myös kansallisen kapasiteetin ja valmiuden nostamista peräänkuulutettiin puheenvuoroissa. Monet jäsenmaat pyysivät komissiota kiirehtimään suojaimien yhteishankinnan käynnistämistä. Puheenvuoroissa korostettiin yhteisvastuuta ja Kiinan tukemista. Muutamat jäsenmaat toivat puheenvuoroissaan esille oman hätäavunsa Kiinalle ja vetosivat muihin jäsenmaitiin tuen puolesta. Useat jäsenmaat korostivat, että tuen tarve koskee kaikkia kolmansia maita, joilla on heikompi terveysjärjestelmä. Erityisesti tartunnan mahdollinen leviäminen Afrikkaan herätti huolta.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa nousi esille kriisiviestinnän vaatimukset, huoli rasismista ja stigmatisoinnin vaara aasialaisia kohtaan. SARSin yhteydessä esiintyi Kiinan vastaisia reaktioita. Jäsenmaissa terveysviranomaisten tulee varoa herättämästä paniikkia.

Matkustusohjeiden ja maahantulon valvontatoimien osalta pyydettiin myös koordinoitua. Muutamissa puheenvuorossa tuotiin esille, että EU:n täytyy olla yhtenäinen toimintatavoissa myös lentokentillä. Matkustusrajoitukset, vaatimukset kiristyneistä maahantulon valvontatoimista ja korkean tartuntariskin matkustajien jäljitys nousivat esille vain yksittäisissä puheenvuoroissa. Lisäksi todettiin, että maahantulotarkastuksista, kuten matkustajien skriinauksesta ei ole osoitettu olevan hyötyä.

Ministeri Kiuru totesi puheenvuorossaan, että Suomessa tilanne terveysturvallisuuden ja varautumisen osalta on hyvä. Suomen terveysjärjestelmä on varautunut ehkäisemään, tunnistamaan ja hoitamaan tartuntatauteja, myös uuden koronaviruksen varalta. Seuraamme tilannetta tiiviisti ja toimimme tilanteen vaatimalla tavalla. Voimme luottaa kuntien ja sairaanhoitopiirien toimintaan tartuntatautien torjunnassa. Yksi ja toistaiseksi ainoa Suomessa todennettu koronavirustapaus tunnistettiin, potilas hoidettiin hyvin ja kotiutettiin. Kukaan muu ei saanut tartuntoja. Ministeri Kiuru toi esille, että Suomi noudattaa ECDC:n ja WHO:n antamaa ohjeistusta ja kannattaa päätelmien toimintaehdotuksia koronavirustilanteen hallinnasta. Suomi on pitkäjänteisesti työskennellyt kansainvälisen terveysturvallisuusvalmiuden vahvistamiseksi. Investoiminen valmiuden kapasiteettiin maailmanlaajuisesti on investointi tulevaisuuden - sekä mahdollisten uusien terveysuhkien varalta. Lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden saatavuuden turvaamisen osalta Suomen puheenvuorossa kannatettiin vahvempia toimia ja aiempaa ilmoitusta mahdollisista tuotannon keskeytyksistä. Tämä edellyttää tarkkaa analyysiä juurisyistä ja tietojen vaihtoa jäsenmaiden viranomaisten välillä.

Jatkotoimien osalta komissiolta perättiin aktiivisuutta ja uusia vaihtoehtoja. Rokotteiden kehittämisen rahoitus mainittiin yhtenä komission tehtävänä. Lääkkeiden saatavuus on kaikille jäsenmaille tärkeää, joka nousi viimeksi esille joulukuun TSTK-neuvostossa. Jäsenmaat pitivät EU:n tiivistä yhteistyötä parhaana tapana jatkossa. Puheenvuoroissa korostui vaatimus lääkkeiden saatavuuden tarkasta seurannasta ja analysoinnista. Tilanteen pitkittyessä keskeytykset lääketuotantoon ovat mahdollisia. Jäsenmaat korostivat että Euroopan lääkevirasto (EMA) ja kansalliset lääkevirastot ovat tässä työssä keskeisessä asemassa. Seuraamuksia tulee analysoida ja pohtia mahdollisia keinoja. EMA:n ko. task force:n aktivoimista myös pyydettiin. Lääkkeiden saatavuus voidaan luonnollisesti sisällyttää EU:n lääkestrategiaan. Strategian tulisi jäsenmaiden mukaan sisältää myös käytännön toimia. Nyt tulee toimia, jotta kriisi voidaan välttää jatkossa.

Päätelmät COVID-19:stä (hyväksyminen)

Neuvosto sai hyväksyttäväkseen pikavauhtia kokoon kursitut päätelmät, joiden viimeisistä sanamuodoista neuvoteltiin varsin poikkeuksellisesti vielä kokouksen aikana. Saksan huolet tartunnalle altistuneiden kontaktien jäljittämiseen liittyen saatiin lopulta ratkaistua kokouskäytävillä kaikille hyväksyttävällä tavalla ja PJ saattoi todeta päätelmien tulleen hyväksytyiksi.

Suomen edustajat

Peruspalveluministeri Kiuru

sekä virkamiesvaltuuskunta Tuija Kumpulainen (STM), Sari Vuorinen (STM), Leena Salonen (STM), Minna Kivimäki (EUE) ja Pasi Mustonen (EUE)

Asiakirjat

5850/1/20 REV 1 (agenda)

6013/1/20 REV 1 (hyväksytty päätelmäteksti)

Liitteet

Viite

Asiasanat	kansanterveys, lääkkeet, tartuntataudit, terveydenhuolto, terveystalitiikka, työllisyys- sosiaalipolitiikka- terveys- ja kuluttaja-asiat -neuvosto, WHO, Kiina
Hoitaa	STM, TEM, UM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, RUOKA, SM, TULLI, VM, VNK, VTV, YM
